

ASYLRÄTTSCENTRUMS EFFEKTRAPPORT

Verksamhetsåret 2020

SWEDISH REFUGEE LAW CENTER

Taptogatan 6, 115 26 Stockholm | Tel: 0200-88 00 66 | Fax: 08-665 09 40
sweref.org | Org.nr: 802401-8213

Mårten Löfberg
Ansvarig

Innehåll

Inledning.....	2
1. Effektrapportens avgränsningar.....	3
Om Asylrättscentrum (1.1).....	3
Rapportens avgränsningar (1.2).....	3
Tidsperiod (1.3).....	3
2. Asylrättscentrums förändringsteori.....	4
Problemet Asylrättscentrum adresserar: Rättsosäkra asylprocesser och människor som lever i utsatthet (2.1).....	4
Målgrupper för Asylrättscentrums verksamhet (2.1).....	5
Asylrättscentrums resurser (2.2).....	5
Effekter (2.5).....	6
3. Resurser.....	9
Asylrättscentrums verksamhetskostnader (3.1 + 3.2).....	9
4. Asylrättscentrums prestationer.....	10
Direktstöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige (4.1).....	10
Stöd till stöttarna (4.1).....	10
Påverkansarbete (4.1).....	11
Organisationen är ett Asylrättscentrum (4.1).....	12
5. Hur gick det?.....	15
Utvärdering av Asylrättscentrums prestationer (6.1).....	15
Asylrättscentrums lärdomar: hur vi ska upprätthålla och förbättra resultatet i framtiden (6.3).....	17
6. Så mäter vi.....	21
Definitioner för de mått vi använder för att mäta prestationer (7.1).....	21

Inledning

Den här rapporten sammanställer Asylrättscentrums effekter under 2020, vad gjorde vi och vad åstadkom vi med våra insatser? Rapporten är indelad i sex kapitel som inriktar sig på organisationen och rapportens avgränsningar, förändringsteorin, resurser, prestationer, resultat och hur vi mäter. Vår rapport är uppbyggd efter Giva Sveriges riktlinjer och de siffror som skrivs inom parentes är vilket avsnitt i riktlinjerna informationen svarar mot.

Coronapandemins lamslående av världen 2020 var inget Asylrättscentrum planerat för. Som de allra flesta andra fick vi lägga om våra planer, anpassa oss och fokusera på det allra mest centrala. Den planerade utvecklingen av organisationen sköts till stor del på framtiden och vi fokuserade på vårt kärnuppdrag.

Vid årets slut kan vi konstatera att vi trots allt lyckades med en hel del. Under hela året erbjöd vi stöd till asylsökande och deras nätverk och vi stärkte oss som ett asylrättscentrum. Under 2020 pågick också ett intensivt arbete för att ta fram en ny svensk migrationslag. Asylrättscentrum lyckades upprätthålla en dialog om det viktiga arbetet med politiska beslutsfattare och aktörer som har möjlighet att påverka utvecklingen för rättssäkerhet och konventionsenlighet.

1. Effektrapportens avgränsningar

”Först efter er information förstår jag vad det innebär att söka asyl. Jag har inte berättat allt för min advokat”

Pojke som fått stöd från vår barnverksamhet.

Om Asylrättscentrum (1.1)

Asylrättscentrum är en ideell förening. Vi har kontor i Stockholm och Göteborg men människor hör av sig från hela Sverige. Asylrättscentrum driver även ärenden internationellt. Asylrättscentrum arbetar för en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Grunden i vårt arbete är att ge gratis juridisk rådgivning och se till att de människor som söker asyl i Sverige förstår lagen och kan ta informerade beslut.

Sedan starten för 30 år sedan har vi verkat som en vakthund för asylrätten och varit en säkerhetsventil där det av någon anledning har gått snett. I de internationella sammanhangen där vi verkat har Sverige i hög utsträckning varit ett föredöme och de juridiska frågorna som diskuterats har inte varit relevanta, eftersom den svenska lagstiftningen i regel varit mer generös. Sedan 2016 har det ställts på ända. Sverige är på en europeisk miniminivå och tolkningen av de internationella konventionerna har blivit vardag för svenska asyljurister. På Asylrättscentrum har vi gått från att driva ärenden där något gått snett, till att driva ärenden för att strukturellt kunna säkerställa att svensk lagstiftning inte strider mot internationell rätt.

Vi arbetar brett och strategiskt för att säkerställa att asylsökande i Sverige ska kunna tillvarata sina rättigheter. Därför ger vi även rådgivning till dem som stöttar asylsökande, utbildar advokater och jurister på andra organisationer, samt svarar på remisser och träffar lagstiftare. Vi har samarbeten med de framträdande organisationerna som arbetar för asylsökande, däribland UNHCR. Tillsammans med våra samarbetspartner arbetar vi långsiktigt för en rättssäker asylprocess i ett allt hårdare klimat. Asylrättscentrum har funnits för asylsökande under tre decennier men det är kanske just nu vi behövs som mest.

Rapportens avgränsningar (1.2)

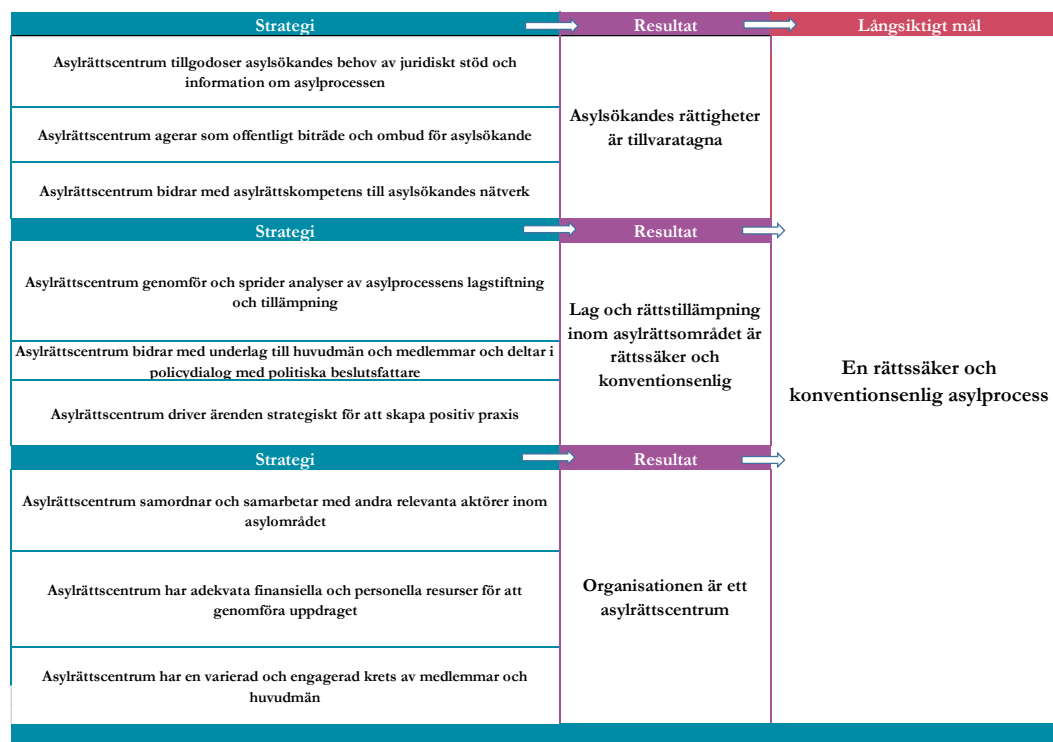
Hela Asylrättscentrums verksamhet ingår i rapporten och verksamheten som analyseras i rapporten sker i hela Sverige.

Tidsperiod (1.3)

Rapporten gäller 1 januari 2020 till 31 dec 2020.

2. Asylrättscentrums förändringsteori

Nedan är en illustration av Asylrättscentrums förändringsteori.

Problemet Asylrättscentrum adresserar: Rättssäkra asylprocesser och människor som lever i utsatthet (2.1)

Det är mycket som står på spel i en asylprocess. I värsta fall kan en människa som nekats asyl utvisas till tortyr, förföljelse och död. Asylrättscentrum har sedan 1991 verkat för att den svenska asylprocessen ska vara rättssäker och att asylsökande ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter.

De senaste åren har den svenska migrationslagstiftningen genomgått omfattande och snabba förändringar. Dessa ändringar har implementerats utan tydliga konsekvensanalyser om hur det påverkar människor som söker asyl i Sverige och att det varit svårt att förutse hur lagen ska implementeras. Det har lett till att lika fall behandlas olika och i vissa fall till orimliga beslut.

Asylrättscentrum verkar för att den enskilde ska förstå sin asylprocess och kunna ta välinformerade beslut, men även för att asylprocessen i Sverige är rättssäker och konventionsenlig så att samtliga som söker asyl i Sverige kan tillvarata sina rättigheter. För att uppnå detta använder vi oss av strategier som både stöttar människor som befinner sig här

och nu, säkerställer att människor som behöver hjälp imorgon kan få stöd och påverkar systemet på lång sikt. Därför arbetar vi med *direktstöd*, *stöd till stöttarna* och *påverkansarbete*.

Målgrupper för Asylrättscentrums verksamhet (2.1)

Slutmålgruppen för Asylrättscentrums verksamhet är människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige. De är även målgruppen för vårt *direktstöd*.

För att stödet till slutmålgruppen ska säkerställas på lång sikt arbetar Asylrättscentrum även med *stöd till stöttarna*. Där är målgruppen personer som på olika sätt arbetar med eller är ideellt engagerade i stöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige.

Slutligen riktar sig Asylrättscentrum *påverkansarbete* till målgrupper som genom sitt arbete påverkar opinionen, lagstiftningen eller mottagningssystemet. Detta för att säkerställa ett robust system där mänskliga rättigheter inte kränks.

Asylrättscentrums resurser (2.2)

Asylrättscentrums främsta resurser är våra medarbetare. Under 2020 har stor del av verksamheten varit tvungen att ske digitalt. Detta har lett till att vi investerat i digitala verktyg och hjälpmedel.

För Asylrättscentrum handlar fördelningen och prioriteringen av resurser främst om hur vi fördelar arbetstiden mellan att stötta människor som behöver hjälp här och nu, och verksamheten som säkerställer stödet på lång sikt. Medarbetarnas arbetstid är vår främsta resurs och kostnad.

Pandemins påverkan på verksamheten och att juristerna korttidspermitterades under sex månader tydliggjorde behovet av en bättre överblick över hur resurserna fördelas. Under hösten 2020 påbörjades därför en omstrukturering av arbetet. Från och med den 1 november 2020 arbetar juristerna i två team – processteamet som främst arbetar med direktstödet i form av den digitala rådgivningen och driva ärenden, och avtalsteamet som främst arbetar med stöd till stöttarna i form av juridisk rådgivning till yrkesverksamma och utbildningar. Resultatet av arbetet kommer bättre kunna utvärderas under 2021.

Våra aktiviteter (2.3)

Direktstöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige

För att asylsökande ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter och ta välinformerade beslut ger vi gratis stöd och publicerar informationstexter på vår hemsida. Asylrättscentrums stödverksamhet består av telefon- och mailrådgivning, att våra jurister agerar offentliga biträden och att vi driver ärenden både nationellt och internationellt.

Under 2020 erbjöd vi telefonrådgivning ca 3 dagar i veckan, varav en dag riktar sig till barn. Migrationsverket ställde in en del av asylutredningarna under perioder med högre smittspridning och organisationens aktiviteter fokuserades därför mer på informationsspridning om asylsökandes rättigheter under pandemin. Informationstexter om pandemin, rätten till vård, pandemins påverkan på asylutredningar och förvarsverksamhet togs fram och spreds till slutmålgruppen.

Informationsspridning och förtydligande av de frågor som uppstod under pandemin blev ett stort fokus under året. Den politiska diskussionen om förändringar i gymnasielagen och migrationslagstiftningen ledde till en stor ryktesspridning. Asylrättscentrum beslutade därför att det bästa vi kunde ge under ett så pass oroligt år var att förtydliga och förklara och säkerställa att människor inte tog beslut utifrån felaktiga rykten.

Stöd till stöttarna

I Asylrättscentrums verksamhet stöttar vi även dem som stöttar. Det gör vi genom utbildningar, ta fram stödmaterial och handböcker, ge juridisk rådgivning och bjuda in till samverkansmöten.

Under 2020 flyttades utbildningar och samverkansmöten till att bli en helt digital verksamhet. Fokus i aktiviteterna som riktar sig till stöttarna under 2020 låg på att analysera och förklara praxisförändringar och viktiga domar, sprida vidare informationen om pandemin och dess konsekvenser för slutmålgruppen, samt att trots att juristerna var kortidspermitterade under sex månader genomföra samtliga utbildningar som avtalats inför året.

Påverkansarbete

2020 var ett viktigt år för påverkansarbetet då en parlamentarisk kommitté arbetade med att ta fram Sveriges nya migrationspolitik. För att säkerställa att den nya migrationspolitiken inte leder till en lagstiftning som bryter mot internationella konventioner och medför rättsosäkra processer fokuserade påverkansarbetet på att analysera och förklara förslagen. Aktiviteterna som skedde runt detta var analyserande texter på hemsidan, 17 podcastavsnitt om förslagen, möten med politiker, samt bakgrundsintervjuer och en journalistutbildning.

Effekter (2.5)

Organisationens övergripande mål är en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Med *rättssäker* avses förutsägbarhet, likabehandling och handläggning inom rimlig tid. Med *konventionsenlig* avses att Sverige uppfyller sina internationella åtaganden. För att nå det övergripande målet har vi identifierat ett antal effekter vi vill uppnå.

Asylsökande och deras nätverk har tillgång till juridiskt stöd

En förutsättning för att asylsökande ska ha tillgång till en rättssäker och konventionsenlig asylprocess är att de har kunskap om asylprocessen och att de har tillgång till juridiskt stöd i den. En förutsättning för att tillgången till stöd är effektivt är att det är tillgängligt för målgruppen, både i form och plats. För att säkerställa tillgängligheten ökar Asylrättscentrum sina insatser för att inkludera asylsökande i dialog om insatser och riktning. Många asylsökande har ett nätverk av offentliga biträden gode män, psykologer, lärare eller andra engagerade personer. Även de personerna kan vara i behov av juridiskt stöd för att i sin tur kunna erbjuda kompetent och adekvat stöd till de asylsökande.

Alla personer som vänder sig till asylsökande kan förvänta sig att få juridiskt stöd. Inkomna frågor besvaras löpande och ibland kan svarstiden dröja upp till flera månader. För att alla asylsökande som har behov av stöd även får det krävs en större insats för att alla i behov har kännedom om Asylrättscentrum och att organisationen har resurser för att ta tillgodosäkra behovet. Det förväntas uppnås på längre sikt, ca fem år.

Lagstiftare och tillämpare säkerar en rättssäker och konventionsenlig asylprocess

Utvecklingen har gått och fortsätter att gå snabbt på asylrättsområdet. Lagstiftare och tillämpare kan ha behov av tillgång till externa erfarenheter och analyser vid sitt beslutsfattande. Asylrättscentrum analyserar rättssäkerhet och konventionsenlighet av asylprocessen. Organisationen verkar för att beslutsfattare beaktar analyserna. Asylrättscentrum driver även ärenden strategiskt för att säkerställa att tillämpningen av lagen är rättssäker och konventionsenlig.

Effekten på kort sikt är att Asylrättscentrum identifierar relevanta beslutsfattare och analyserar aktuella juridiska områden, exempelvis svarar på remisser. På längre sikt har Asylrättscentrum en löpande ömsesidig dialog med identifierade lagstiftare och tillämpare för en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Det förväntas uppnås inom tre år.

Organisationen är ett asylrättscentrum

Att vara ett asylrättscentrum innebär att vara den aktör i Sverige som samordnar engagerade inom asylrättsområdet. Organisationen har den praktiska erfarenheten av att arbeta asylrättsligt och samtidigt asylrättslig kompetens och resurser för att långsiktigt påverka möjligheterna till en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Asylrättscentrum står med ett ben i den praktiska verkligheten och med ett ben i den akademiska forskningen vid de juridiska institutionerna. Den här kombinationen är en möjlighet och ett ansvar.

Effekten på kort sikt är att aktörer i Sverige som behöver asylrättsligt stöd tar kontakt med Asylrättscentrum. På längre sikt är effekten att Asylrättscentrum samordnar centrala initiativ

kring asylrätt i Sverige och att engagerade har anslutit sig till organisationen. Det förväntas realiseras inom tre år.

3. Resurser

Asylrättscentrums verksamhetskostnader (3.1 + 3.2)

Asylrättscentrums totala verksamhetskostnader för perioden är 12 724 798 kronor.

4. Asylrättscentrums prestationer

I mars 2020 stängdes stora delar av samhället ner i följderna av spridningen av covid-19. För Asylrättscentrum innebar det att medarbetare arbetade hemifrån, att utredningar sköts upp, att den finansiering som tidigare kommit in via svenska kyrkans kollekt blev mindre än förväntat och att juristerna korttidspermitterades under 6 månader. Ändå har organisationen lyckats genomföra mycket av den verksamhet som gör att situationen för människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige underlättas.

Direktstöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige (4.1)

Juridisk rådgivning

Trots svårigheterna som covid-19 medfört har Asylrättscentrum erbjudit rådgivning per telefon och mejl till ett stort antal asylsökande och deras nätverk. Under året besvarades över 1000 samtal varav ungefär 160 av dem kom från barn eller de som stöttar barn. Vi har även besvarat 8 147 mejl genom vår mailrådgivning varav 899 av dem skickats av barn eller kontaktpersoner runt barnet. Barnmottagningen har även tagit emot besök. Omfattningen av stödet har inte skilt sig avsevärt från föregående år. Handläggnings- och svarstiderna blev under året något längre än tidigare år. Det innebär att trots den minskade arbetstiden för juristerna så kunde vi ändå stötta människor i behov av hjälp och personer som inte har någon annanstans att vända sig fick ändå svar på sina frågor. Under perioden har Asylrättscentrum även handlagt och agerat i nya ärenden. Asylrättscentrum fick under året in 592 nya ärenden.

Information till asylsökande

Asylrättscentrum tog fram information om pandemins påverkan på asylsökandes situation. Informationen om pandemin och rätten vård nådde totalt drygt 9000 under 2020. Det mest lästa inlägget på vår hemsida handlade om allmän information om pandemin och hur det påverkar asylprocessen, samt rätten till vård. Tillgängliggörandet av information om hur pandemin påverkar processen för vår målgrupp gav dem möjlighet att ta informerade beslut.

I december publicerade vi en handbok för personer som fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen och efter avklarade studier ska ansöka om permanent uppehållstillstånd. Handboken publicerades den 13 december 2020 och till och med den 31 december hade 1068 läst handboken. Totalt är det ungefär 7300 personer som fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen.

I direktstödet till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige ingår även att driva ärenden och Asylrättscentrum tog emot och screenade nästan 600 nya ärenden.

Stöd till stöttarna (4.1)

Utbildningsverksamheten har tidigare skett på plats ute i stiftet och på organisationer vi stöttar. På grund av pandemin blev Asylrättscentrum tvungen att hitta lösningar där

utbildningarna fortfarande kunde genomföras på ett tryggt och bra sätt. Trots nya verktyg och förfaranden genomfördes alla de utbildningar som planerats under året.

Några av de viktigaste utbildningarna som genomförde under 2020 var de föreläsningar som gjordes om förslagen till ny lagstiftning och utbildningen av offentliga biträden som gjordes tillsammans med UNHCR. Även om digitaliseringen av vår stöd-verksamhet innebar en hel del utmaningar ledde de även till att personer oavsett var de befinner sig hade möjlighet att delta. Genom samarbetet med UNHCR genomförde vi till exempel två heldagsutbildningar med 50 asylrättsjurister som satt runt om i Sverige, samt i andra nordiska och baltiska länder. Stödet till nätverket kring asylsökande har också varit en betydande del av verksamheten under 2020. Asylrättscentrum har genomfört samarbetsavtal om juridiskt stöd och kompetensutveckling med 13 aktörer under 2020. Organisationen har även inlett ett nytt samarbete om juridisk handledning. Det har varit betydande aktivitet i de flesta avtalen under perioden med betoning på distansstödet. Däremot har antalet utbildningar minskat drastiskt och de flesta som genomförts har varit digitala. Ett exempel på en ny utbildning som genomförts är den uppskattade utbildningen om kvinnor i asylprocessen.

Utöver utbildningar inom avtalen har Asylrättscentrum bland annat utbildat jurister i Barnkonventionen och om familjeåterförening samt genomfört utbildningar för Rädda Barnen. Inför att Migrationskommittén lämnade sitt förslag till ny migrationslagstiftning genomförde Asylrättscentrum en utbildning för journalister. En välbesökt utbildning på samma tema arrangerades också för civilsamhället.

Asylrättscentrum har också gett direkt stöd till ombud och offentliga biträden i ett stort antal ärenden, och även samordnat en arbetsgrupp för strategisk processföring bestående av jurister från både advokatbyråer och civilsamhällesorganisationer.

Påverkansarbete (4.1)

Under 2020 har analyser av nationella och internationella avgöranden, nya riktlinjer och hur de påverkar asylprocessen delats internt och till samarbetspartners, inte minst genom serien ”Chefsjuristen kommenterar”. Asylrättscentrum skrev också landrapporten om Sverige för AIDA (the Asylum Information Database), vilka publicerar rapporter om asylsystemen i 23 europeiska länder. Asylrättscentrum fick avslag på sin ansökan hos Justitiekanslern om skadestånd för en felaktig åldersuppskrivning. Huvudmän och medlemmar kontaktar Asylrättscentrum frekvent för juridiskt stöd kring sitt påverkansarbete.

Asylrättscentrum har under 2020 drivit elva ärenden internationellt. Som ett led i arbetet med att utforska gränserna för Sveriges konventionsåtaganden lämnades flera klagomål in till FN:s kommitté för funktionsnedsattas rättigheter (CRPD). Ett av ärendena, som gällde en kvinna från Irak med svåra såväl psykiska som somatiska hälsoproblem, ledde till att CRPD i augusti 2020 riktade kritik mot Sverige för handläggningen i ärendet. CRPD gjorde bedömningen att klaganden hade visat att hennes hälsotillstånd, med bl.a. hög suicidrisk, var

så allvarligt att svenska myndigheter borde ha gått vidare och prövat om det fanns vård tillgänglig för henne i hemlandet. CRPD:s avgörande är historiskt då detta ärende är det första asylärende som CRPD prövade i sak. Fällningen i FN-kommittén ledde till att kvinnan i ärendet fick en ny prövning av sin rätt till uppehållstillstånd. Den prövningen pågår fortfarande.

Under 2020 har Asylrättscentrum tillsammans med andra civilsamhällesorganisationer arbetat med frågor till Sverige inför rapportering till FN:s barnrättskommitté liksom Universal Periodic Review (UPR)-rapporteringen till FN:s råd för mänskliga rättigheter avseende Sveriges generella efterlevnad av de mänskliga rättigheterna.

Under 2020 arbetade en parlamentarisk kommitté med att forma Sveriges nya migrationslagstiftning. Påverkansarbetet under året fokuserade därför på arbetet med den nya lagstiftningen. Under året släppte vi 17 podcastavsnitt där olika perspektiv av lagstiftningsförslagen analyserades och förklarades, vi mötte politiker från alla utom ett av partierna som arbetade med den parlamentariska kommittén, vi skrev brev tillsammans med flera andra rättighetsorganisationer till den parlamentariska kommittén, samt utbildade journalister och gav bakgrundsintervjuer inför politikerutfrågningar.

En av de viktigaste delarna i vårt påverkansarbete var att vi svarade på remissen av den parlamentariska utredningens förslag ”En långsiktigt hållbar migrationspolitik” (SOU 2020:54).

AIDA-rapporten ett stort förtroendeuppdrag

Asylrättscentrum fick för första gången uppdraget att skriva den årliga landrapporten om Sverige för AIDA (the Asylum Information Database), som handhas av ECRE (the European Council on Refugees and Exiles). AIDA:s landrapporter ger en heltäckande bild av asylsystemet i respektive land och används som informationskälla av bland annat EU-kommissionen, EASO (Europeiska stödkontoret för asylfrågor) och domstolar. Som exempel kan nämnas att EASO hänvisade till den svenska AIDA-rapporten i sin årsrapport. Att Asylrättscentrum från 2020 fått uppdraget att skriva den svenska delen av AIDA-rapporten är ett stort förtroendeuppdrag, visar på organisationens trovärdighet även internationellt och ger oss en möjlighet att påvisa problemområden som vi vill påverka framöver.

Organisationen är ett Asylrättscentrum (4.1)

Internt

I verksamhetsplanen för 2020 betonas organisationsutveckling för att säkerställa en effektiv organisation med tydliga roller och ansvarsområden. En annan viktig del av organisationsutvecklingen är att säkerställa resurser för 2021 och framåt. Asylrättscentrum formaliserade under början av 2020 en ledningsgrupp bestående av generalsekreterare, chefsjurist och verksamhetssamordnare. En annan intern förändring som genomfördes

under första halvåret 2020 var att chefsjuristen numera har ansvaret att leda och fördela juristernas arbete. Målsättningen med förändringen var dels att flytta mandatet för frågorna närmare den juridiska verksamheten, dels att frigöra tid hos generalsekreteraren för att fokusera på övriga organisationsfrågor. Arbetsmiljöfrågor och därtill relaterade avstämningar för alla medarbetare ligger även fortsatt hos generalsekreteraren. Generalsekreteraren leder och fördelar även arbetet för staben, bestående av ledningsgrupp, kommunikationsansvarig, samordnare och administratör. Medarbetarfrågor har under det första halvåret, inte minst pga. covid-19 och stöd till medarbetare i deras planering av sitt arbete, tagit mycket resurser i anspråk hos ledningsgruppen.

Sedan korttidsarbetet avslutades vid månadsskiftet oktober/november 2020 har vi initierat arbete i team: avtalsteamet, processteamet och staben. Båda juristteamen arbetar med att systematisera lärandet från det juridiska arbetet för att utröna trender, tendenser, risker och relevanta verktyg eller arbetssätt. Staben utgörs av generalsekreterare, chefsjurist, samordnare, kommunikationsansvarig och administratör. Den har det huvudsakliga ansvaret för spridning av analys, resultat och den externa kommunikationen.

Externt

Asylrättscentrum har fokuserat på samverkan med befintliga och nya partners kring utvecklingen på området bland annat i projektform och inom ramen för olika dialogforum. Under 2020 har Asylrättscentrum också utvecklat former för samverkan med huvudmän och medlemmar och det var även fokus för Migrationsmötena i april och november. Målet är att säkerställa ett meningsfullt samarbete med befintliga huvudmän och medlemmar men även för rekrytering av nya huvudmän och medlemmar. Vid strategimötet i september 2020 diskuterades förutsättningarna för huvudmän och medlemmar att verka för asylsökande idag och framöver. En ny medlem, FARR, anslöt sig till Asylrättscentrum under början av 2020 och en ytterligare, IM, beslöt sig för att ansluta till Asylrättscentrum i januari 2021. Under 2020 godkändes framtida projektfinansiering till Asylrättscentrum från bland annat UNHCR, Vinnova och Nederländska Postkodlotteriet. Asylrättscentrum uppskattar att UNHCR prioriterar samarbetet med Asylrättscentrum och att de bestämt sig att fortsätta ytterligare en tvåårsperiod.

Vi har under 2020 ökat vår profilering som ett asylrättscentrum, har tagit nya kontakter och initierat samarbeten. Som ett led i arbetet lanserades en ny hemsida under 2020. Försvårade omständigheter för att etablera oss ytterligare har varit begränsningar i möjligheter till nya satsningar hos olika aktörer och begränsningar av möjligheter att träffas i större sällskap. Asylrättscentrums planer på att satsa genom att öka aktiviteter och engagemang under 2020 har försvårats betydligt av situationen kring covid-19.

En målgrupp som Asylrättscentrum ökat sina kontakter med under 2020 är näringslivsaktörer. Vi har kontaktat ett antal företag om eventuella samarbeten för att stötta dem i frågor om medarbetares uppehållstillstånd. Frågorna förväntas öka i betydelse för

näringslivet eftersom försörjning blir en allt viktigare faktor för att ha möjlighet att återförenas med sin familj eller få permanent uppehållstillstånd. Responsen har varit positiv på Asylrättscentrums kontakter och dialog har initierats med flera aktörer.

5. Hur gick det?

Utvärdering av Asylrättscentrums prestationer (6.1)

Generellt

Covid-19 förändrade allt när pandemin slog till i början av 2020. Vår målgrupp ställdes inför helt nya utmaningar och vi med dem. Inställda resor försvårade familjeåterföreningar, personer med arbetstillstånd blev av med sina arbeten, nya typer av verkställighetshinder uppstod och medförde behov av ekonomiskt bistånd. Det uppstod också komplicerade situationer för personer i förvar och unga oroades av sina möjligheter att slutföra gymnasiet och hitta arbete under rådande omständigheter. Samtidigt ställdes utredningar och förhandlingar hos Migrationsverket och domstolarna in och sköts upp. Många vände sig till oss med frågor och vi har försökt finna svar så långt möjligt.

Förutsättningarna för arbetet på kansliet förändrades också i ett slag och Asylrättscentrums ledning presenterade i början av mars en initial analys kring påverkan för organisationen. Asylrättscentrum prioriterar medarbetares, klienters och samarbetspartners hälsa primärt. Sedan dess och under resten av året har arbete hemifrån varit utgångspunkten för alla medarbetare på Asylrättscentrum. Någon eller några medarbetare har dock varit på kontoret på Taptogatan 6 så gott som varje dag för att ta emot post och fax. Omställningen till hemarbete har inneburit nya rutiner bland annat med att ”checka in” varje morgon, ha digitalt fredagsfika och försöka planera in återkommande videosamtal för att stämma av hur det fungerar. En absolut majoritet av alla möten på Asylrättscentrum, både interna och externa, hölls under 2020 digitalt. Det återkommande undantaget är klientmöten. Sedan mars hålls också styrelsemöten på video liksom föreningens årsmöte. Asylrättscentrum har även arrangerat föreläsningar och större möten digitalt.

Trots den stora omställningen har vi arbetat på under 2020, gett juridiskt stöd till asylsökande, genomfört och sökt nya projekt, fört dialog med potentiella nya samarbetspartners och analyserat det juridiska läget. Vi har även lyckats hålla utbildningar, seminarier och möten, de flesta digitalt. Vid årets slut kunde vi konstatera att vi trots allt lyckades med en hel del. Under hela året erbjöd vi stöd till asylsökande och deras nätverk och vi stärkte oss som ett asylrättscentrum.

Prestationer i förhållande till satta mål och tidigare resultat

Juridiskt stöd till asylsökande och deras nätverk

Från att fyra telefonrådgivningstillfällen genomförts per vecka i början av året, minskade antalet tillfällen till mellan 0 och 4 under sommaren och under perioden av korttidsarbete. Bedömningen från de som svarar är att en absolut majoritet av de som använder telefonrådgivningen upplever informationen som meningsfull. Cirka 1000 samtal inkom

varav 160 var till barnrådgivningen. Mål för hela året var 1300 totalt. Under 2019 besvarades 1548 samtal.

Vi besvarade 8147 stycken mejl i infomejlen varav 899 stycken kan härledas från barnmejl. Det är en liten ökning jämfört med föregående år som landade på ca 8000. Den största delen av frågor kom under första halvåret, ca 5000, mest troligtvis en effekt av Covid-19. Fler hörde av sig angående frågor som rör kontakt med myndigheter som Migrationsverket, ärendehandläggning samt hur sökandens återvändandeprocess påverkas av restriktioner. Även frågor gällande möjlighet att söka jobb, stängda gränser samt inställda utredningar hos Migrationsverket var återkommande.

Asylrättscentrum har en utmaning när det gäller att utvärdera lagda resurser och utfall på våra aktiviteter som riktar sig till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige. När det gäller telefonrådgivningen kan vi se antalet besvarade samtal och antalet timmar vi har haft rådgivning och se att vi tar ungefär 3,5 antal samtal per timme. Mailrådgivningen är svårare att beräkna resurs och effekt av då juristerna inte schemaläggs på samma sätt och att vi inte kan mäta effektiviteten i mailsvaren.

Under perioden har ca 10 möten genomförts på barnmottagningen vilket var något lägre än målet för hela året 15 men på samma nivå som föregående år.

Antalet ärenden som handlagts under 2020 var 592 och överskred målsättningen för året vilket var 500. Föregående år var antalet högre, 788. Det finns utmaningar att mäta effektiviteten av lagda resurser i ärendehanteringens då ärenden pågår över flera år och att en person har fått en rättssäker process inte nödvändigtvis behöver resultera i ett uppehållstillstånd. De personer som vänder sig till oss för att få stöd, har fått stöd, och att de ofta inte har någon annan att vända sig till. Effekten av lagda resurser är alltså att dessa människor har fått hjälp.

Under 2020 drevs 11 ärenden strategiskt internationellt, vilket var mer än dubbelt så många som de 5 som drevs 2019. Det var dock färre än målet på 25 ärenden då även de ärenden vi agerat som stöd räknats med.

Under året har vi skickat ut 10 nyhetsbrev till 433 prenumeranter. Nyhetsbrevet förändrades under 2020 i sin utformning efter inspel från mottagarna och det har blivit den primära kanalen för att sprida information till huvudmän och medlemmar. Vi har också som en del av samarbetet med UNHCR skickat ut 4 nyhetsbrev med fokus på juridiska nyheter till fler än 300 prenumeranter. Spridningen av våra texter sker via Facebook där antalet som följer oss ökade från 1096 till 1524 under året, på Twitter ökade vår följarskara från 1265 till 1499.

Då majoriteten av utbildningarna skedde digitalt har restid försvunnit under 2020. Detta har medfört att Asylrättscentrum trots att personalen var korttidspermitterad har kunnat

genomföra de utbildningar vi bokat in. Antalet utbildningar under 2020 var ungefär hälften jämfört med de 64 som hölls föregående år. Anledningen förmodas vara pandemirestriktioner. Det är positivt att så gott som alla Asylrättscentrums avtalspartners prioriterat fortsatt samarbete under 2021.

Asylrättscentrums bedömning är att omständigheter kring covid-19 till stor del har inverkat negativt i fråga om asylsökandes rättigheter. Som nämnts ovan har nya frågeställningar uppkommit för målgruppen. Även uppskjutna utredningar eller utredningar på distans medför risker för rättssäkerheten och fördröjningar i processer.

Utvärdering av påverkansarbetet

I vårt remissvar till den nya migrationslagen framförde vi flera förslag på ändringar som sedan genomfördes. Bland annat framförde vi att det bör räcka med att det finns särskilda skäl i stället för synnerliga skäl för att undantas från försörjningskrav vid anhöriginvandring och att det även bör räcka med att det finns särskilda skäl i stället för synnerliga skäl för att undantas från vissa krav för att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd, och båda dessa ändringar blev alltså genomförda i den lagstiftning som nu gäller.

Vi kan se en viss effekt av podcastavsnitten. Under 2020 släppte Asylrättscentrum 17 avsnitt av podcasten Människor & Migration. Totalt hade podden 27 000 lyssningar under 2020, ett snitt på 1588 per avsnitt. Ungefär hälften av antalet avsnitt ledde till fördjupade bakgrundsintervjuer med journalister som bevakar migrationsfrågor.

En tydlig analys som vi kan göra av vårt påverkansarbete 2020 är att det mesta är osynligt för gemene person. Få debattartiklar, bakgrundsintervjuer leder till bättre frågor till politiker, men Asylrättscentrums namn nämns inte. För allmänheten är det nog svårt att veta vilken påverkan vi har.

Asylrättscentrums lärdomar: hur vi ska upprätthålla och förbättra resultatet i framtiden (6.3)

Lärdomar från 2020 leder in i nästa år

Pandemiåret 2020 var ett mycket speciellt år. Människor som redan lever i utsatthet blev ännu mer utsatta när samhället stänger ner. Samtidigt påverkades Asylrättscentrums verksamhet av minskade intäkter och juristerna korttidspermitterades. Trots det har organisationen haft ett relativt gott resultat 2020. Vi har svarat på i stort sett lika många samtal, mail och frågor som tidigare år. Vi har vunnit ett stort internationellt ärende och fortsatt företråda asylsökande i Sverige.

Mot bakgrund av lärdomarna från 2020 har Asylrättscentrum valt att fokusera på ett antal områden för året som kommer.

- **Varumärkesstärkande och finansiering.** Det innebär att Asylrättscentrum behöver öka kännedomen om organisationen genom att formulera och kommunicera sina grundbudskap. Kommunikationen kopplas också på ett tydligt sätt till finansiering.
- **Samarbetsstrukturer** inklusive stöd och uppföljning till huvudmän och medlemmar. Det innebär att vi kan följa upp och visa våra resultat på ett tydligare sätt för befintliga och nya samarbetspartners. Vi måste även hitta ett tydligare sätt att mäta resultat av de långa processer vi befinner oss i. Asylärenden, överklaganden, internationell processföring och påverkansarbete är långdragna processer, de är svåra att utvärdera på årsbasis och behöver därför bättre fångas upp i utvärderingsarbetet.
- **Kärnverksamhet**, i synnerhet digital rådgivning och ärendehantering. Asylrättscentrums direkta stöd till asylsökande kompletterar andra organisationers insatser. Stödet är också utgångspunkten för våra analyser och är avgörande för vår trovärdighet i asylrättsfrågor.

En lärdom från 2020 är att vi måste fortsatt hitta nya sätt att mäta vår effekt för att tydliggöra var vi gör mest nytta. Även om färre människor söker asyl i Sverige nu än tidigare år har lagstiftningen blivit mer komplex och frågorna till oss blir fler. Samtidigt ser vi att de medel som går att söka för att driva vår verksamhet minskar. Vi måste hitta andra mätpunkter för att kunna prioritera arbetet på organisationen. Tidigare mätpunkter har främst syftat till att räkna antalet svar och genomförda aktiviteter, effekten av aktiviteten saknas i nuläget i Asylrättscentrums sätt att mäta. Den digitala rådgivningen måste utvecklas och arbetet kompletteras med bättre information på hemsidan så att de frågor som kommer in via rådgivningen gäller specifika fall och inte generell information om processen eller lagstiftningen.

- **Utvecklingen av migrationsrätten** Avgörande förändringar av migrationsrätten planeras under 2021 genom ändringar i utlänningslagen, förslag om arbetskraftsinvandring, eventuella förändringar i gymnasielagen och EU:s asytpakt. Asylrättscentrum har en viktig roll att spela för att påverka framtida inriktning men även för att förklara skeenden och analysera hur utvecklingen påverkar olika aktörer.

De tydliga prioriteringarna framåt tydliggör även vad som är mindre prioriterat. Juristerna fokuserar på förordnanden och digital rådgivning. Telefonrådgivning och att driva ärenden som ombud kan vid behov prioriteras ned. Beträffande det externa arbetet kommer Asylrättscentrum framöver inte att fokusera på deltagande i nya forum, referensgrupper och sammanhang som inte är tydligt kopplade till våra prioriteringar.

Asylrättscentrums målsättningar på längre sikt

Arbetet för att värna mänskliga rättigheter och rättssäkerhet i migrationssystem sker idag i allt starkare motvind. Principer som den universella rätten till skydd undan förföljelse och rätten att återförenas med sin familj, liksom tillgången till en rättssäker process, har länge varit närmast självklara för de flesta men har under senare tid blivit alltmer, och i allt bredare kretsar, kontroversiella. Asylrättscentrum får därigenom en allt tydligare roll som påverkansorganisation, med uppgiften att inte bara bevaka den enskildes rätt inom ramen för regelverken utan också att påverka regelverkets utformning och debattens riktning.

Samtidigt syns i opinionsundersökningar bland den svenska befolkningen fortfarande ett, i europeisk jämförelse, unikt starkt stöd för en human och rättssäker migrationsordning. Asylrättscentrums roll som Sveriges ledande enskilda migrationsrättsliga aktör blir nu allt viktigare som en samlade kraft för svenskt och europeiskt civilsamhälle i arbetet för att skydda rättigheter och rättssäkerhet.

Asylrättscentrum kommer därför att tydligt växla upp i ambitionen att stärka, fånga upp, kanalisera och koordinera civilsamhällets starka – men idag ofta fragmenterade – engagemang för asylsökandes och migranternas rättigheter samtidigt som vi ytterligare stärker vårt juridiska engagemang i enskilda migrationsärenden.

Asylrättscentrum är den aktör inom svensk migration med den historiskt och personalresursmässigt största samlade migrationsrättsliga spetskompetensen och har, vid sidan av Migrationsverket, den största samlade erfarenheten av migrationsrättslig ärendehantering. Asylrättscentrums inriktning framåt är att omsätta denna unika erfarenhet och ställning som politiskt och migrationsrättslig auktoritet i ett tydligt och sakligt påverkansarbete, med större närvaro och genomslag.

Kommande år kommer vår synlighet, såväl i media, som på gator och torg, att öka avsevärt, en process som redan inletts med ett antal medverkanden i högprofilerad media (SVT, SvD, DN, Tv 4, SR) under början av hösten 2021, både kring enskilda ärenden och generella rättighets- och rättssäkerhetsbrister inom migrationssystemet. Effekten av den satsningen är att Asylrättscentrum tydligt kommer att vara det samlade navet för arbetet med asylsökandes och migranternas rättigheter i Sverige och civilsamhällets ledande röst inom vårt expertområde.

På några års sikt bedömer vi att Asylrättscentrums ökning av utåtriktad verksamhet och närvaro i den offentliga migrationsdiskussionen kommer att få tydlig effekt på tonvikten i den svenska migrationsdebatten, genom påverkan på opinionsbildare, lagstiftare och myndighetspraxis. Detta möjliggörs genom mediedrömmen med initierade och faktabaserade analyser av rättsläget, tydlig kommunikation kring hur svenska regelverk och praxis måste förhålla sig till internationella konventionsåtaganden, genom framtagande av

handböcker, produktion av rådgivningsmaterial, publicerande av expertutlåtanden, juridiska analyser och remissyttranden samt av processande av principiellt viktiga migrationsärenden i såväl nationella som internationella domstolsinstanser och kommunikation kring dessa. Det sker också genom nära och regelbunden kontakt med regeringen, Migrationsverket och domstolarna och med politiska partiers ledande företrädare samt genom rådgivning och utbildningsinsatser i stor skala till såväl ledande civilsamhällesaktörer inom området, som offentliga aktörer, inte minst kommunal förvaltning. Avtal om sådant kompetenshöjande samarbete är ett verksamhetsområde under expansion och väntas fortsätta att växa under de närmaste åren.

Samtidigt fortsätter Asylrättscentrum att utveckla sitt grunduppdrag, genom att förbättra tillgängligheten till gratis rådgivning till enskilda asylsökande, papperslösa och personer som vill återförenas med sina familjer, genom bedömning av förutsättningarna för att driva ärenden rättsligt och vid behov representera den enskilde som juridiskt ombud eller offentligt biträde. Rådgivningsverksamhetens effekt för enskilda individer och på aggregerad samhällsnivå innebär att fler individers rättigheter tas tillvara och att fler människor som har skyddsbehov och rätt till att återförenas med sin familj får stanna i Sverige. Denna effekt kommer närmaste åren att breddas både genom större geografisk närvaro i olika delar av Sverige, ingående av nya samarbeten och genom att fler ledande experter knyts till verksamheten. Tillgängligheten stärks genom fler rådgivningskanaler, inklusive drop-in-rådgivning i storstadsområdena liksom genom utbildningar av fler yrkesgrupper som kommer i kontakt med personer i migrationsprocesser, såsom kommunernas socialtjänster. Därigenom uppnås effekten att Asylrättscentrum tillgodoser behoven hos en signifikant andel av de människor som behöver migrationsrättsligt stöd eller kompetensförstärkning i Sverige, direkt eller indirekt.

I takt med att EU:s gemensamma migrationspolitik tar allt fastare form blir den europeiska arenan som påverkans- och samarbetsområde allt viktigare för Asylrättscentrum. Som Sveriges enda större specialiserade migrationsrättsliga civilsamhällesaktör kommer Asylrättscentrum under de närmaste åren att ta en större roll i att bygga samarbeten för effektiv påverkan, analys och övrig samverkan på Europainivå. Våra samarbeten inom ramen för ECRE (European Council on Refugees and Exiles) kommer att stärkas och Asylrättscentrum tar initiativ till ett tätare samarbete med systerorganisationer i Europa genom gemensamma medieframträdanden och påverkansinsatser gentemot EU:s institutioner samt koordinerade insatser gentemot nationella regeringar och parlament.

Asylrättscentrum har sedan många år etablerade internationella samarbeten, inte minst med UNHCR och ECRE, och kommer att under kommande år fördjupa kontakter med flyktingrättsliga aktörer även utanför Europa, med den möjliga effekten att bidra till att stärka förmågan hos lokala påverkansaktörer för flyktingars rättigheter att påverka regelverk och hur människor behandlas i migrationsprocesser i ursprungsländernas närområden samt bidra till informationsspridning om rådande förhållanden för människor på flykt.

6. Så mäter vi

Definitioner för de mått vi använder för att mäta prestationer (7.1)

Asylrättscentrum arbetar med resultatnriktad styrning. Föreningen har definierat mål, resultat och strategier för verksamheten som utmynnar i konkreta aktiviteter. Organisationen har identifierat indikatorer för att följa upp resultat och aktiviteter. Resultaten mäts kvantitativt, genom insamlande av statistik, och kvalitativt, genom analys, halvårsvis. Slutsatserna från utvärderingen bidrar till att planera arbetet framåt. Aktiviteterna anpassas, byts ut och fokus justeras mot bakgrund av analyserna. Styrelsen följer upp och utvärderar verksamheten två gånger per år och tar ställning till riskanalys.

Asylrättscentrum mäter hur många asylsökande som har fått juridiskt stöd från organisationen, vi mäter antal besvarade samtal, mail och drivna ärenden. Stödet till de som i sin tur stöttar asylsökande mäts i antal insatser och i vilken utsträckning det har varit meningsfullt för de som tagit del av dem. Vi räknar antal utbildningar vi genomför och antal läsare och räckvidden av analyser och kompetensutvecklingsmaterial som vi publicerar. Omdöme av insatser utvärderas genom direkta frågor eller enkäter. Ibland är det beställaren av utbildningen som genomför utvärdering och ibland gör vi det själva. Då Asylrättscentrum stöttar de människor som inte har någon annanstans att vända sig är antalet som vi kan hjälpa i sig en effekt av vårt arbete.

Medarbetare dokumenterar ärenden, rådgivning och utbildning samt utfall i ärenden. Även de ärenden som drivs strategiskt och dess utfall dokumenteras. Hur många personer som tar del av information kring asylrätt mäts. Antalet biträden som har tagit del av kompetensutveckling mäts liksom i vilken utsträckning de har använt kunskapen. Antalet insatser för samordning samt spridning av analys dokumenteras.

Asylrättscentrum följer också utvecklingen av antalet kontakter via sociala medier, antalet följare på Twitter och Facebook, prenumeranter på nyhetsbrev och besökare på hemsidan. Vi räknar antal läsare av opinionsbildande texter, lyssnare på podden och spridning av våra analyser. Vi räknar även antal möten vi har med politiker, opinionsbildare och beslutsfattare.